

Jei asmens nepavyksta surasti, jis gali būti teisiamas arba nuteistas jam nedalyvaujant, bet jis turi teisę reikalauti, kad vėliau procesas būtų atnaujintas ir byla būtų išnagrinėta iš esmės jam dalyvaujant.

Tačiau ši teisė gali būti minėtam asmeniui nesuteikta, jeigu jis sąmoningais veiksmais, siekdamas išvengti teisingumo vykdymo, sutrukdė valdžios institucijoms pranešti jam apie bylos nagrinėjimą

Bulgarijoje dėl IR buvo pradėtas baudžiamasis persekiojimas dėl dalyvavimo nusikalstamo susivienijimo veikloje, kuria siekta padaryti mokestinius nusikaltimus, už kuriuos numatyta skirti laisvės atėmimo bausmes. Pirmasis kaltinamasis aktas jam buvo įteiktas asmeniškai ir IR nurodė adresą, kuriuo su juo būtų galima susisiekti. Tačiau prasidėjus baudžiamosios bylos nagrinėjimo teisme stadijai jo tuo adresu rasti nepavyko, todėl *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamasis teismas, Bulgarija) negalėjo jo iškviešti į posėdį. Be to, su juo nesusisiekė ir teismo paskirtas advokatas. Kaltinamajame akte, kuris buvo įteiktas IR, buvo padarytas pažeidimas, jis buvo pripažintas negaliojančiu, todėl procesas nutrauktas. Parengus naują kaltinamąjį aktą ir atnaujinus bylos nagrinėjimą, IR vėl buvo ieškoma, tačiau jo rasti nepavyko. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas padarė išvadą, kad IR pasislėpė ir kad šiomis aplinkybėmis byla galima nagrinėti jam nedalyvaujant.

Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, siekiančiam užtikrinti, kad atitinkamas asmuo būtų tinkamai informuotas apie jam taikomas procesines garantijas, iškilo klausimas: kuris iš Direktyvoje (ES) 2016/343¹ numatytų atvejų taikytinas IR, kuris pasislėpė po to, kai jam buvo įteiktas pirmasis kaltinamasis aktas ir prieš pradėdant baudžiamosios bylos nagrinėjimo teisme stadiją, situacijoje².

Teisingumo Teismas atsakė, kad Direktyvos 2016/343 8 ir 9 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad **byla dėl kaltinamojo, kurio buvimo vietos kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, nepaisant jų pagrįstų pastangų, nepavyksta nustatyti ir kuriam dėl šios priežasties nepavyko perduoti informacijos apie jam iškeltą bylą, gali būti nagrinėjama teisme ir, jei reikia, joje priimtas nuosprendis jam nedalyvaujant.** Tokiu atveju **šis kaltinamasis** iš principo turi turėti galimybę po pranešimo apie tokį nuosprendį pasinaudoti šioje direktyvoje įtvirtinta teise, kad būtų atnaujintas bylos nagrinėjimas, arba pasinaudoti lygiaverte teisinės gynybos priemone, dėl kurios **byla būtų persvarstyta iš esmės jam dalyvaujant.** Tačiau Teisingumo

¹ 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1).

² Konkrečiai kalbant, Direktyvos 2016/343 8 straipsnyje įtvirtinta teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme. Pagal šio straipsnio 2 dalį valstybės narės gali numatyti, kad bylos nagrinėjimas teisme, kurio metu gali būti priimtas sprendimas, atitinkamą asmenį pripažįstantis kaltu ar nekaltu, gali būti surengtas jam nedalyvaujant, jeigu jis buvo laiku informuotas apie bylos nagrinėjimą teisme ir neatvykimo pasekmes arba šiam asmeniui, informuotam apie bylos nagrinėjimą teisme, atstovauja įgaliotas advokatas, kurį jis pats pasirinko arba kurį paskyrė valstybė. Pagal šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalį, tais atvejais, kai valstybės narės numato galimybę nagrinėti bylą teisme suinteresuotiesiems asmenims nedalyvaujant, tačiau negalima patenkinti šio straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, nes negalima nustatyti tokių asmenų buvimo vietos nepaisant deramų pastangų, valstybės narės gali numatyti, kad sprendimas vis tiek gali būti priimtas ir vykdomas. Tokiu atveju valstybės narės užtikrina, kad, kai atitinkami asmenys informuojami apie sprendimą, visų pirma tada, kai yra sulaikomi, jie taip pat būtų informuojami apie galimybę apskusti sprendimą ir apie teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar kitą teisių gynimo priemonę pagal 9 straipsnį. Konkrečiai kalbant, pagal šį 9 straipsnį įtariamieji arba kaltinamieji turi turėti teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo, jeigu jie nedalyvavo nagrinėjant bylą teisme ir nebuvo įvykdytos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos.

Teismas patikslino, kad **ši teisė gali būti** minėtam asmeniui **nesuteikta, jeigu** iš konkrečių ir objektyvių įrodymų **aišku, kad jis** gavo pakankamai informacijos, kad žinotų, kad jo byla bus nagrinėjama teisme, ir **sąmoningais veiksmais, siekdamas išvengti teisingumo vykdymo, sutrukdė valdžios institucijoms oficialiai pranešti jam apie šios bylos nagrinėjimą.**

Teisingumo Teismo vertinimas

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalis ir 9 straipsnis, susiję su teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo taikymo sritimi ir aprėptimi, turi būti laikomi turinčiais tiesioginį poveikį. Ši teisė suteikiama asmenims, kurių byla nagrinėjama jiems nedalyvaujant, net jei nėra tenkinamos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos. Tačiau Direktyvoje 2016/343 valstybėms narėms suteikta galimybė, kai tenkinamos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos, nagrinėti bylą teisme kaltinamajam nedalyvaujant ir vykdyti sprendimą nenumatant teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo, grindžiama prielaida, kad atitinkamas tinkamai informuotas asmuo savanoriškai ir nedviprasmiškai atsisakė teisės dalyvauti nagrinėjant jo bylą.

Šiuo aiškinimu užtikrinama atitiktis Direktyvos (ES) 2016/343 tikslui – stiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą baudžiamosiose bylose, kad valstybės narės labiau pasitikėtų viena kitos baudžiamąjį teisingumo sistemomis ir užtikrintų, kad būtų gerbiama teisė į gynybą, kartu išvengiant galimybes, kad asmuo, kuris buvo informuotas apie bylos nagrinėjimą teisme, bet nedviprasmiškai atsisakė teisės jame dalyvauti, galėtų reikalauti išnagrinėti bylą iš naujo po to, kai jam nedalyvaujant buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, ir taip netinkamai trukdyti veiksmingai vykdyti baudžiamąjį persekiojimą ir tinkamai vykdyti teisingumą. Dėl informavimo apie bylos nagrinėjimą teisme ir neatvykimo pasekmes Teisingumo Teismas nurodė, kad **atitinkamas nacionalinis teismas turi patikrinti, ar atitinkamam asmeniui buvo įteiktas oficialus dokumentas, kuriame aiškiai buvo nurodyta teismo posėdžio data ir vieta, o tuo atveju, jeigu jam neatstovavo įgaliojasis advokatas, nurodytos galimo neatvykimo pasekmės.** Šis teismas taip pat privalo patikrinti, **ar šis dokumentas buvo įteiktas tinkamu laiku, kad atitinkamas asmuo, jei nuspręstų dalyvauti nagrinėjant jo bylą, galėtų veiksmingai pasirengti gynybai.**

Konkrečiai dėl pasislėpusių kaltinamųjų Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal **Direktyvą 2016/343 draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos teisė į proceso atnaujinimą nesuteikiama vien dėl to, kad atitinkamas asmuo pasislėpė ir valdžios institucijoms nepavyko nustatyti jo buvimo vietos.** Tik tada, kai yra aiškių ir objektyvių įrodymų, kad atitinkamas asmuo oficialiai informuotas, kad yra kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, ir žinodamas, kad teisme bus nagrinėjama jo byla, sąmoningai vengia gauti oficialią informaciją apie bylos nagrinėjimo teisme datą ir vietą, gali būti laikoma, kad tas asmuo buvo informuotas apie bylos nagrinėjimą teisme ir savanoriškai bei nedviprasmiškai atsisakė teisės jame dalyvauti, – tokia situacija patenka į Direktyvos (ES) 2016/343 8 straipsnio 2 dalies³ taikymo sritį. Tokių konkrečių ir objektyvių įrodymų buvimas visų pirma gali būti nustatytas, kai tas asmuo sąmoningai nacionalinėms institucijoms, kompetentingoms baudžiamosiose bylose, nurodė klaidingą adresą arba kai jo nurodytu adresu nebėra. Be to, siekiant nustatyti, ar atitinkamam asmeniui pateikta informacija buvo pakankama, ypatingą dėmesį reikėtų skirti valdžios institucijų rūpestingumui informuojant atitinkamą asmenį ir atitinkamo asmens rūpestingumui gaunant informaciją.

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad šis aiškinimas atitinka Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniuose ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto

³ Atsižvelgiant į Direktyvos 2016/343 42 ir 43 konstatuojamosiose dalyse nurodytus specialius pažeidžiamų asmenų poreikius.

galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005